

УДК 159.923.2

DOI <https://doi.org/10.32840/2663-6026.2019.3-1.14>**О. П. Макарова**кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри педагогіки та психології
факультету № 3
Харківський національний університет внутрішніх справ

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: СТРУКТУРА ТА ОСОБЛИВОСТІ

Дослідження професійної ідентичності є однією з головних у сучасній психологічній науці, а саме становлення особистості, її життєвої та професійної самореалізації. Актуальність вивчення професійної ідентичності є однією з головних пріоритетів в сучасній психологічній науці, а саме формування особистості, її життя та професійної самоактуалізації.

Проведений теоретичний аналіз понять «ідентичність», «ідентичність особистості» та «професійна ідентичність» дав можливість розглянути актуальну проблему розвитку професійної ідентичності особистості в сучасному світі та визначити взаємний вплив соціально-психологічного процесу у формуванні особистості. Аналіз наукових досліджень дозволив визначити співвідношення ідентичності з такими поняттями, як самовизначення, самооцінка та самосвідомість

Наукове розв'язання проблеми ідентичності відбиває бажання людини стати активним творцем власного життя, самовизначення і самовдосконалення у світі, заснованого на власному усвідомленні себе в житті та професійному просторі.

Важлива роль та успіх багатьох соціальних трансформацій багато в чому залежить від професійної підготовки державних службовців. Професійний розвиток особистості та основні характеристики є основою для професійної самодіяльності.

Вивчення походження, структури, функцій професійної ідентичності особистості актуалізується необхідністю розв'язання проблем ефективної професіоналізації та адаптації особистості до умов професійної діяльності.

Професійна ідентичність – це науково-практична проблема сучасних психологічних досліджень. Ця інтегративна концепція визначила взаємозв'язок когнітивних, мотиваційних та ціннісних характеристик особистості, які забезпечують орієнтацію у світі професій, професійної спільноти та соціального середовища.

Підвищенні вимоги до сучасного фахівця потребують розвиненої професійної ідентичності особистості, що є важливою передумовою адаптації на етапі професійного розвитку. Добре сформована професійна ідентичність є важливим фактором для отримання гідного статусу професіонала.

Ключові слова: професійна ідентичність, професійне формування особи, ідентичність, особистість, значення, самовизначення, само розуміння, самоцінність, самосвідомість.

Постановка проблеми. Наукове розв'язання проблеми ідентичності відбиває прагнення людини бути активним творцем власного життя, самовизначитися та самовдосконалюватися у світі на основі усвідомлення себе та свого місця у життєвому та професійному просторі. Важлива роль та успіх багатьох суспільних перетворень значною мірою залежить від професійної підготовки кадрів державних органів. Професійний розвиток людини та базова характеристика суб'єкта праці, є підґрунтям для професійної самореалізації в державних органах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Питання ідентичності були предметом дослідження закордонних та вітчизняних науковців, таких як: К. Абульханова-Славська, Л. Божович, Г. Брейкуелл, А. Ватерман, Ж. Вірна, Н. Волянчук, Є. Гоффман, Е. Еріксон, Е. Зеєра, Є. Клімов, І. Кон, Ч. Кулі, О. Леонт'єв, Г. Ложкін, А. Маркова, Дж. Марсія, Дж. Мід, С. Пантелеєв, Ю. Повар'янов, Н. Пряжников, В. Семиченко,

В. Столін, Х. Теджфел, З. Фрейд, Л. Уманець, Н. Холланд, В. Хотинець, Л. Шнейдер та ін.

Вивчення джерел, структури, функцій професійної ідентичності особистості актуалізоване необхідністю розв'язання проблем ефективної професіоналізації та адаптації людини до умов професійної діяльності. Професійна ідентичність є назрілим у науковому й практичному плані предметом сучасних психологічних досліджень. У цьому інтегративному понятті виражається взаємозв'язок когнітивних, мотиваційних та ціннісних характеристик особистості, що забезпечують орієнтацію у світі професій, професійній спільноті та соціальному середовищі.

Мета статті – теоретичне дослідження професійної ідентичності, її формування та становлення.

Виклад основного матеріалу В умовах соціальних змін, підвищення вимог до сучасного спеціаліста професійна ідентичність особистості виступає важливою передумовою адаптації на

етапі професійного становлення. Саме сформована фахова ідентичність є суттєвим чинником попередження особистісних і професійних криз, пов'язаних зі специфікою соціально-економічних змін у суспільстві, набуттям гідного статусу [9].

У новітніх дослідженнях професійна ідентичність виділяється як основний критерій професійного розвитку особистості та провідна характеристика суб'єкта праці. На думку Ю. Поваренкова, виокремлення цього поняття стало можливим завдяки його диференціації від таких конструктів як «професійна Я-концепція», професійні атитюди та переконання, «професійна роль», «професійне самовизначення». Але у науковій думці досі не існує єдиного підходу до розуміння місця професійної ідентичності у структурі особистісної ідентичності. У деяких концепціях професійна ідентичність розглядається в контексті особистої ідентичності, як її різновид [11]. Представники інших течій, наприклад Н. Іванова, розглядають професійну ідентичність як складову ідентичності соціальної [5].

Основоположником науково-психологічного підходу до проблем професійного становлення особистості вважається Ф. Парсонс. У теорії професійного самовизначення він сформулював основи практичної роботи з підготовки молоді людини до вибору професії.

У 30-ті роки ХХ ст. починається активне вивчення можливостей інтенсифікації праці шляхом пізнання та використання таких сторін людської психіки, як ставлення до праці, оцінка людиною виконуваної діяльності, її умов і результатів. У професійній орієнтації на зміну традиційному підходу приходять нові теорії, відомі як структурна теорія «стадій життя» (Е. Гінзберг, С. Акселрад, І. Херма), теорія «ідентичності» (Д. Сьюпер, Л. Тайлер, Дж. Холланд, С. Хара), «мотиваційні» теорії (В. Врум, Д. Блохер і Р. Шутц). Важливою їх особливістю є виокремлення деяких особливостей становлення індивіда як суб'єкта вибору професії. До критеріїв, що визначають процес професійного самовизначення, відносять потреби, інтереси, знання про професії та про самого себе [7].

Професійна ідентичність розуміється як «аспект специфічної інтеграції особистісної та соціальної ідентичності в професійній реальності», який становить собою продукт професійного самовизначення особистості, що репрезентується через образ «Я» [21]. У роботах Е. Єрмолаєвої підкреслюється, що професійна ідентичність – це найважливіший фактор психологічного добробуту людини, оскільки вона забезпечує «психоекологічний баланс» – відчуття стабільності навколишнього світу і впевненості у своїх силах [1].

Вивчаючи діяльність рибалок, Т. Ллойд і П. Муллен показали, як формується й укріплюється професійна ідентичність, що сприяє цьому

процесу. [24], А. Мішел і С. Вортам проаналізували, яким чином процес входження працівників у сумісну діяльність впливає на нову організаційну ідентичність і сприяє змінам індивідуальної ідентичності [25].

У сучасних західних працях наведено приклади шляхів дослідження ідентичності із застосуванням сукупності різних методик. Наприклад, голландський дослідник Ван де Миєрооп запропонував оригінальну схему вивчення ідентичності в межах нарративного аналізу, коли з усіх речей респондентів за допомогою кількісних методик «відбираються» найбільш цікаві з точки зору дослідницьких задач, а потім вони ретельно аналізуються з застосуванням якісних методів [16]. У рамках ідеї професійного становлення особистості Ю. Поваренкова професійна ідентичність розглядається як явище системне, динамічне, тісно пов'язане з іншими елементами професійного розвитку людини: професійною Я-концепцією, професійними установками та переконаннями, професійним самовизначенням, професійною самооцінкою та професійною деформацією [15]. Автор аналізує професійну ідентичність як: а) тенденцію становлення професійного шляху суб'єкта і першорядний показник його професійного розвитку; б) як емоційний стан, який виникає на основі ставлення до професійної діяльності, професіоналізації та до себе як професіонала; в) як підструктуру суб'єкта професійного шляху, що реалізується в формі функціональної системи (певні якості суб'єкта, які «задають» зміст і спрямованість професійної ідентичності та забезпечують її досягнення, розвиток). Засобами досягнення професійної ідентичності є відповідні знання та здібності, що забезпечують реалізацію активності, спрямованої на досягнення заданої професійної ідентичності [15].

З дослідницької позиції зацікавленість викликають методологічні особливості опрацювання професійної ідентичності О. Єрмолаєвої та Л. Шнайдер, які зауважують, що вивчення останньої повинно відбуватися шляхом «якісної» методології, тобто прямого інтерв'ю, проєктивних методик тощо. «Якісний» підхід дозволяє виявити не тільки рівень сформованості ідентичності, але й проаналізувати причини виникнення того чи іншого статусу за допомогою біографічних самоописових респективних методів; дослідити професійну специфіку ідентифікації з точки зору тієї чи іншої професії, описати ставлення особи до своєї справи крізь призму професійної ідентичності [2]. Фундаментальну концепцію професійної ідентичності обґрунтувала Л. Шнейдер. Вона виходить з того, що становлення профіідентичності відбувається в межах професії. Поняття «професія» задає її змістові характеристики. Але професійна ідентичність не зводиться власне до професіоналізму,

це результат професійного самовизначення, персоніфікації та самоорганізації. Виходячи з цього, Л. Шнейдер визначає професійну ідентичність як психологічну категорію, яка відноситься до усвідомлення своєї належності до певної професії, певної професійної спільноти [20]. Тобто, на думку Л. Шнейдер, професійна ідентичність є аспектом специфічної інтеграції особистісної й соціальної ідентичності у професійній реальності. Процес професійної ідентифікації авторка розглядає як багатомірний та інтегративний психологічний феномен, що забезпечує людині цілісність, тотожність і визначеність, що розвивається під час професійного навчання спільно зі становленням процесів самовизначення, самоорганізації й персоніфікації [20].

Також Л. Шнейдер виділяє механізм усвідомлення як центральний компонент професійної ідентичності та аналізує зв'язок професійної ідентичності з професійною самосвідомістю, що формується на основі співвідношення образу професії з Я-концепцією під впливом самоконтролю, рефлексії особистих дій та прийняття повної відповідальності за це [20].

Вдалим, на наш погляд, є визначення професійної ідентичності українських учених Г. Ложкіна та Н. Волянук. Вони доводять, що професійна ідентичність є складною психічною реальністю, яка утворює своєрідний стрижень особистості професіонала і є одним з основних критеріїв його становлення, та підкреслюють її функціонально-екзистенційний характер. У вузькому розумінні професійна ідентичність розглядається авторами як самосвідомість, система уявлень людини про себе як суб'єкта життєдіяльності. У широкому значенні професійна ідентичність належить до понять, у котрих виявляються концептуальні уявлення людини про її місце в професійній групі чи спільноті [8].

На сьогодні найбільш поширеною є концепція трьохкомпонентної структури професійної ідентичності, яку в Я-концепції часто визначають як сукупність установок на себе, а саме: когнітивний, емоційний та поведінковий компонент. Відповідно до цієї концепції професійна ідентичність включає три елементи: когнітивний (професійні знання, уміння, установки, переконання); емоційно-ціннісний (емоційне становлення до своїх переконань, умінь, навичок); поведінковий (потенційна готовність особистості реалізувати певну поведінку). Такої структури професійної ідентичності дотримується у своїх дослідженнях і Л. Шнейдер та підкреслює її цілісність і стійкість. За Л. Шнейдер, професійна ідентичність включає: смисли здійснюваної діяльності, індивідуальні цінності, прототипові професійні образи, просторово-часові характеристики діяльності.

Існують і інші погляди на структуру професійної ідентичності. Так, Б. Шефер і Б. Шледер виокрем-

люють у структурі ідентичності епістемологічну ознаку об'єктивності-суб'єктивності, що відноситься до області самоусвідомлення та групової свідомості. Суб'єктивний компонент ідентичності знаходиться у стані напруженого протиставлення об'єктивному компонентові. У об'єктивуючому сенсі головна функція ідентичності – виявлення стабільності, тоді як у суб'єктивному аспекті ідентичності полягає джерело змін і варіацій [22].

Модель структури ідентичності, за Г. Брейкуел, включає наступні компоненти: 1) Біологічний організм – це серцевина ідентичності, найперший тип ідентичності в онтогенезі, однак з часом він стає менш важливим; 2) Змістовий вимір – це ті характеристики, якими індивід користується, щоб описати себе як унікальну особистість; 3) Ціннісний вимір – це оцінка елементів змістового виміру. Відповідно до соціальних норм і цінностей вона може бути як позитивною, так і негативною; 4) Час. Виділяють два аспекти цього компонента: суб'єктивний час і біографічний час. У плані суб'єктивного часу протікає розвиток ідентичності. Змістовий та ціннісний параметри ідентичності визначають структурну організацію біографічного часу [13].

Зовнішні та внутрішні компоненти професійної ідентичності виділені та проаналізовані І. Хамітовою. Перші пов'язані з тим, як оточення (клієнти, колеги) сприймають та оцінюють фахівця, до других відносяться процеси самосприйняття та професійної самосвідомості [19]. Інші компоненти структури професійної ідентичності виділяє Є. Єгорова. Серед них: когнітивний (судження раціонального характеру, думки), емоційний (переживання людини, пов'язані з професійною діяльністю), поведінковий (для особистості з розвинутою професійною ідентичністю притаманні цілеспрямованість, рішучість, наполегливість, відповідальність, принциповість тощо) [3].

Узагальнюючи зміст професійної та особистісної ідентичності, М. Панфілова визначила такі її компоненти: 1) когнітивний – система знань і уявлень про себе як особистість і професіонала, про особливості професійної діяльності фахівця в обраній галузі, її цілі, засоби, професійна та особистісна обізнаність; 2) емоційно-ціннісний – ціннісне осмислення професійного, особистісного і соціального ідеалу, емоційно-ціннісне ставлення до життя, професії, професійної діяльності, до споживачів послуг, себе як професіонала; 3) світоглядний – система професійних ціннісних орієнтацій, цілей, ідеалів, мотивів, настанов, переконань, яких майбутній фахівець дотримується в житті та професійній діяльності, а також міфи, архетипи, що визначають його мислення і діяльність; 4) професійно-мотиваційний – бажання втілювати професійний, життєвий і соціальний ідеали, професійні та життєві очікування, плани та перспективи, оцінка можливих стратегій професійного

шляху, професійні й особистісні якості, професійні уміння, соціальний та професійний досвід, зокрема досвід творчої діяльності, самореалізація, прагнення до виконання професійної діяльності на високому рівні майстерності, до високих результатів професійної діяльності та успішності в різних царинах. Дослідниця підкреслює, що зміст структурних компонентів чітко демонструє, що перші три компоненти визначають професійно-особистісну позицію, четвертий – індивідуальний стиль професійної діяльності та стиль життя [14]. Аналізуючи функції професійної ідентичності, підкреслимо, що основною виступає стабілізуюча, яка забезпечує необхідний ступень професійного центризму та стійкої професійно-ментальної позиції. Перетворююча функція професійної ідентичності залежить від: 1) діапазону зміни професійно-важливих якостей і ступеня ідентифікації себе з професією – можливості адаптації вище у людей з широкою ідентифікацією; 2) дистанціювання образу своєї професії від інших, професійна самоізоляція ускладнює адаптацію в умовах, що змінилися і «наведення мостів» при переході в інший професійний простір; 3) системності або «крихкості» структури ідентичності. Все це, як підкреслює О. Єрмолаєва, забезпечує можливість як перетворення, так і саморозвитку професіонала [1].

Серед функцій професійної ідентичності деякі автори називають пізнавальну, регулятивну та інтегральну. За допомогою пізнавальної функції розвивається професійна компетентність. Регулятивна функція професійної ідентичності полягає в розвитку професійно важливих якостей. За допомогою інтегративної функції здійснюється формування професіоналізму шляхом з'єднання професійної компетентності та професійно важливих якостей [17].

Вітчизняна дослідниця Л. Засєкіна виокремлює такі її функції: професійну категоризацію та ідентифікацію відповідно до інтерпретації свого професійного досвіду. Перша реалізується через знання та уявлення про професію, її психологічні особливості, зміст відношень (людина – людина, людина – техніка та ін.); друга – в емоційній практиці (задоволення професійною діяльністю), глоричні емоції (задоволення професійним самоствердженням), комунікативні емоції (задоволення типом відношень у професійній діяльності) [4].

Крім того, багато уваги науковці приділяють особливостям становлення професійної ідентичності особистості, яке розглядається в межах концепцій професійного становлення людини. Як зазначає у своїй праці В. Осьодло [12], залежно від обраного критерію у психології сформувалися кілька поглядів на етапність професійного становлення особистості. В основу першого покладено критерії соціальної ситуації розвитку на рівні реалізації професійної

діяльності. Головним критерієм у межах цього підходу є хронологічний вік людини. Поділяють такий погляд Т. Кудрявцева, Е. Зеєр, Ю. Поваренков, Н. Волянук. О. Фонарьов, Є. Климов, А. Маркова та інші автори вважають критерієм ступінь розвитку професіоналізму [6; 10; 18].

Досить ґрунтовно розглядає питання визначення рівня професійної ідентичності Л. Шнейдер. Вона виділяє три рівні професійної ідентичності особистості: профіідентичність невиражена, профіідентичність виражена, пасивна; профіідентичність виражена, активна [20].

Профіідентичність невиражена: усвідомлення дальніх і ближніх професійних цілей, прагнення зрозуміти свою справу, опанувати нею цілком, освоїти всі трудові функції; відповідність людини та професії встановлюється в модальності «хочу»; характеристика самого суб'єкта діяльності – «мріє».

Профіідентичність виражена, пасивна: засвоєння основних знань, вимог професії до людини, усвідомлення своїх можливостей, уявлення про виконання даної діяльності, здійснення діяльності за зразком; парадигмальне та ситуативне самовизначення; відповідність людини і професії встановлюється в модальності «знаю»; характеристика самого суб'єкта діяльності – «обізнаний».

Профіідентичність виражена, активна: пошук додаткових, індивідуальних шляхів професійної підготовки; практична реалізація обраних професійних цілей, самостійне та усвідомлене виконання діяльності, самоорганізація, формування свого індивідуального стилю діяльності; інструментальне самовизначення; відповідність людини та професії встановлюється в модальності «можу»; характеристика самого суб'єкта діяльності – «умілий» [20].

Безпосередньо етапи формування структурних компонентів професійної ідентичності розкриваються у роботах В. Шпоти [23]. Науковець наголошує на виокремленні: 1) етапу навчання у загальноосвітній школі: формування Я-образу, Я-концепції; 2) етапу навчання у професійному навчальному закладі: формування позитивного образу професії та професійного ідеалу; 3) етапу професійної діяльності: формування образу «Я-професіонал» і професійної кар'єри.

Проведене нами дослідження ґрунтується на розумінні професійної ідентичності як особистісної диспозиції, що базується на суб'єктивному відчутті причетності до професійної спільноти та розглядає її на таких рівнях: когнітивний (усвідомлення належності до певної категорії та відповідність певним критеріям), мотиваційний (визнання необхідності бути належним до цієї професійної групи), поведінковий (виконання цієї соціальної ролі) та афективний (суб'єктивне відчуття задоволеності від цієї належності, рівень бажаності для себе). Структура професійної іден-

тичності розбудовується залежно від сформованості ціннісних орієнтацій особистості, образу «Я» в професії. Найчастіше професійна ідентичність розглядається як один з головних критеріїв становлення особистості професіонала, взаємопов'язана з такими категоріями, як професійний розвиток, професійна самосвідомість та професійне самовизначення. Саме в цьому контексті інтенсивно досліджується ідентичність у сучасній закордонній та вітчизняній психології.

Література:

1. Ермолаева Е.П. Психологические уровни субъективности как параметры профессиональной идентичности. Под ред. В.А. Бодрова. М. : Ин-т психологии РАН, 2004. С. 43–54. (Труды Ин-та психологии РАН).
2. Євдокимова Н.О. Професійно-психологічний тренінг як технологія становлення професіонала. Зб. наук. пр. Т. 7. *Екологічна психологія*. 2009. Вип. 20, ч. 1. С. 125–128.
3. Жигинас Н. Этапы формирования профессиональной идентичности педагога. *Высшее образование в России*. 2007. № 8. С. 121–122.
4. Зеер Э. Ф. Психология профессий: учеб. пособие для студентов вузов 2-е изд., перераб. и доп. Екатеринбург; Москва. Академ. Проект Деловая книга, 2003. 330 с. (Gaudeamus).
5. Иванова Н. Л. Самоопределение личности в бизнесе : монография Москва ; Ярославль : МАПН ; Аверс-Плюс, 2007. 204 с.
6. Климчук В. А. Тренинг внутренней мотивации СПб.: Речь, 2005. 76 с.
7. Кумырина Ю.А. Социально-психологический компонент профессиональной идентичности студентов-юристов : дис. канд. психол. наук: 19.00.05. Ярославль, 2005. 171 с. URL: <http://www.dissercat.com/content/sotsialno-psikhologicheskii-komponent-professionalnoi-identichnosti-studentov-yuristov>.
8. Лукіяничук А. М. Динаміка розвитку професійної ідентичності у майбутніх педагогів. *Identity of a personality and a group: psycho-pedagogical and sociocultural aspects* : materials of the international scientific conference on January 27–28, 2014. Prague : Vědecko vydavatelské centrum «Sociosféra-CZ». С. 100–103.
9. Макарова О.П. Особливості визначення типів ідентичності майбутніх правоохоронців. *Право і Безпека*. 2015. № 1 (56). С. 113–118.
10. Мацегора Я.В. Формування «образу Я» працівників ОВС у процесі професійного становлення : автореф. дис. канд. психол. наук : 19.00.06 Харків, 2008. 20 с.
11. Осьодло В.І. Психологія професійного становлення офіцера: монографія Київ : Золоті Ворота, 2012. 463 с.
12. Павленко В.Н. Идентичность: философский и психологический анализ. Киев : Арт-пресс, 1999. 466 с.
13. Панфилова М.Ф. Профессиональная идентификация будущих менеджеров по туризму в контексте проектирования их профессионального будущего. Развитие образовательных процессов в условиях России: история и современность : межвуз. сб. науч. ст. / под ред. Р.А. Галустова. Армавир : Армавир. гос. пед. ун-т, 2006. С. 130–137.
14. Петровская Л.А. Теоретические и методические проблемы социально-психологического тренинга. М. : Изд во МГУ, 1982. 168 с.
15. Поджинська О.О. Психологічні особливості становлення у студентів ціннісного компонента особистісної ідентичності : автореф. дис. канд. психол. наук : 19.00.07 Київ, 2015. 22 с.
16. Ричи Ш. Управление мотивацией. М. : Юнити-Дана, 2004. 393 с / пер. с англ. Е.М. Климова.
17. Становлення ідентичності фахівця: монографія / Г. Балл, В. Зливко, С.О. Копилов та ін. ; за ред. В.Л. Злиwkова ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г.С. Костюка. Київ ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 260 с.
18. Фопель К. Психологические группы. Рабочие материалы для ведущего : практ. пер. с нем. 3-е изд., стер. М. : Генезис, 2001. 256 с.
19. Цегельная Н.В. Поисках своего «Я». М.: Изд-во «Спутник +», 2014. 98 с.
20. Шнейдер Л.Б. Личностная, гендерная и профессиональная идентичность: теория и методы диагностики. М.: Моск. психол.-социал. ин-т, 2007. 128 с.
21. Шнейдер Л.Б. Профессиональная идентичность: монография / Моск. открыт. социал. ин-т. М. : МОСУ, 2001. 272 с.
22. Шпота В.А. Профессиональная идентичность специалиста: сущность, этапы формирования. *Вестник Брянского государственного университета*. 2008. № 1. С. 140–143.
23. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис М. : Флинта ; МПСИ ; Прогресс, 2006. 352 с.
24. Marcia J. E. Ego identity status in college women. *Journal of Personality*. 1970. Vol. 38, Iss. 2. P. 249–263. DOI: 10.1111/j.1467-6494.1970.tb00007.x.
25. Sherif M. In common predicament. Social psychology of intergroup conflict and cooperation. Boston : Houghton Mifflin Co., 1966. XV, 192 p.

Makarova O. P. Professional identity: structure and features

The relevance of the study of professional identity is one of the main one in the modern science of psychology, namely the formation of a personality, his life and professional self-actuating. The author of the article has studied theoretical analysis of the concepts of "identity", "identity of a person" and "professional identity". The author has considered the urgent problem of developing of an individual's professional identity in the modern world and has determined the mutual influence of the socio-psychological process within the formation of a personality. The author has emphasized the correlation of identity with such concepts as self-determination, self-evaluation, and self-awareness.

The scientific solution to the identity problem reflects the person's desire to become an active creator of his own life, self-determination and self-perfection in the world based on the own awareness and his place in the life and professional space. The important role and success of many social transformations largely depends on the professional training of state officials.

Professional development of a person and the main characteristics of the subject matter of the paper are the basis for professional self-actuating within state agencies. The study of the origin, structure, functions of the professional identity of an individual is actualized by the need to solve the problems of effective professionalization and adaptation of a person to the conditions of professional activity. Professional identity is scientific and practical problem of contemporary psychological research.

This integrative concept has expressed the interrelation of cognitive, motivational and value characteristics of the personality, which ensure orientation in the world of professions, professional community and social environment. Since the requirements of raising the level of a modern specialist are professional identity of an individual, it is an important precondition for the adaptation at the stage of professional development. Well-formed professional identity is an important factor for having a decent status.

Key words: *professional identity, professional formation of a person, identity, personality, values, self-determination, self-conception, self-worth, self-awareness.*